

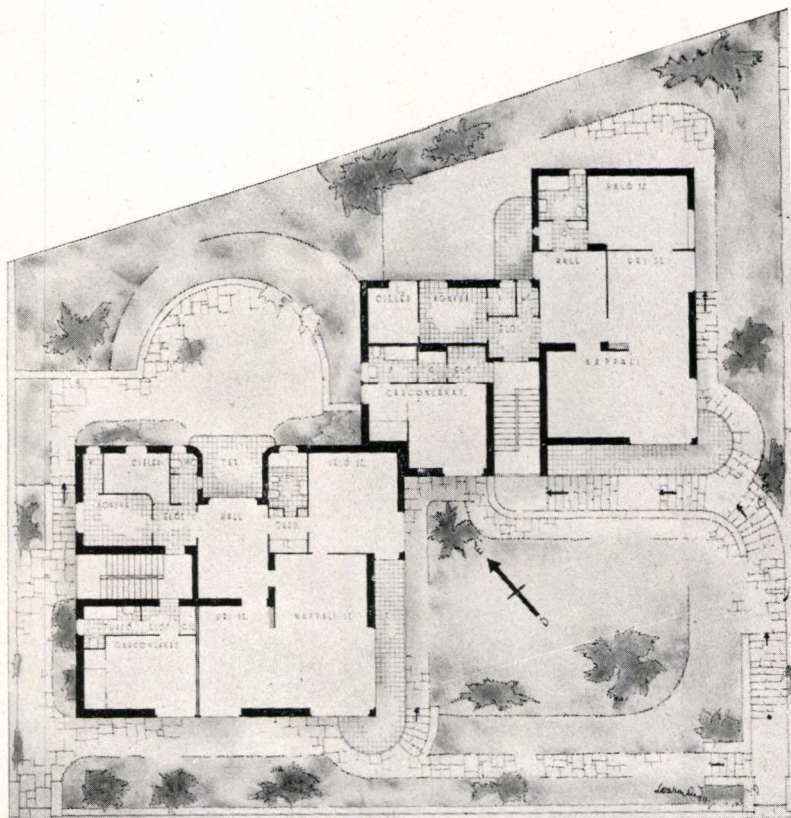
Bérvilla a Maribányi-téren

Tervezte: Lauber László

HOZZÁSZÓLÁS S. T.: „UNIFORMIZÁLT-E KORUNK ÉPÍTÉSZETE“ CÍMŰ CIKKÉHEZ

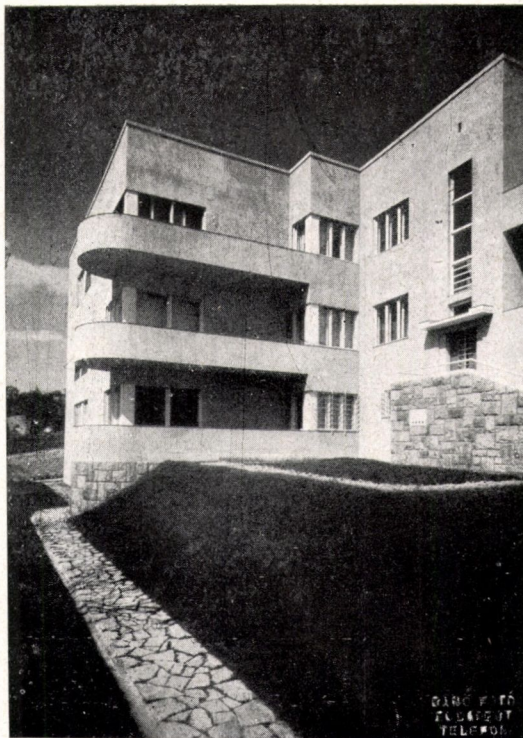
Ugy érzem, a kitűnő cikkíró a lehetetlenre vállalkozott címünkben jelzett cikkében, amikor a modern építészetben kétségtelenül mutatkozó nemzeti jegyek morfológiai elemzését megkísérelte. Lehetetlen és ugyanakkor veszedelmes feladatra. Annál különösebb ez, mert maga is érzi, hogy a nemzeti jelleg meg nem mérhető valami, hangulatérték, amelyet minden igazi építészeti alkotásban megtalálhatunk; mert bármily objektíven alakul is ki bennünk valamely feladat legcélszerűbb és leg-harmónikusabb megoldása, az igények, amelyeket kielégítünk, egy, a nép pszichéjéből fakadó sajátos életforma kifejezői s a szellemiség, amely a megoldást leszűri, egy nemzet specifikus szellemisége, a többiétől eltérő formaérzéssel, temperamentummal.

De — s itt ezen van a hangsúly — a megoldás mégis objektíven alakul ki, tehát ami benne nemzeti, az nem tudatos adalék, nem formalizmus s éppen ezért imponderabilia, amely a megérzés számára is csak nagyszámú alkotásból desztillálható s talán csak





A Marcibányi-téri
bérvilla részletei
Fotó: Bánó



a fejlődés egy későbbi pontján. Ezért lehetetlen feladat, amelyre a cikkíró vállalkozott.

Megértjük, hogy egy kételkedő meggyőzésére tényeket akart konstruálni, mégis — legalább ma még — túlzást s önmagunk áltatását kell látnunk abban, hogy: „bátran és tévedést kizáróan megkülönböztethetünk ma német, francia, angol, olasz, csehszlovák, északi, amerikai, holland, orosz, japán, sőt magyar építészeti irányokat. Sőt talán egy stílus sem fejlődött főleg nálunk, Magyarországon annyira nemzetivé, mint a modern.“

Ez utóbbi igazságtalanság multunk: a román-átmeneti kor, az empire alkotásaival szemben.

De amennyire meddő, emelkedett célkitűzései ellenére épp annyira káros is lehet az ilyenfajta morfológizálás, azáltal, hogy a (akár helyesen, akár helytelenül) felismert nemzeti jegyeket tudatossá teszi. A tudatosság itt csak árthat, mert a felismert sajátságok tudatos alkalmazása szándékoltságra, formalizmusra vezet, ami sem igaz, sem nemzeti nem lehet. Ezt mutatja a múlt nemzeti stílussteremtésre irányuló túlságosan tudatos mozgalmainak (szükségszerű) balsikere is. Ami magukat a cikkben nemzetenként felsorolt „nemzeti sajátságokat“ illeti, kizártnak tartom, hogy a nagykulturájú építész-cikkíró ne érezné azoknak erőltetett, közhelyszerű, kevésbé jellemző voltát.

Részletesebben csak a modern magyar építészeti sajátos jegyeinek felsorolására szeretnék kitérni,

